

Berlin, cu ocazia discutării piesei, Kruczkowski sublinia concepția ideologică, atât de clar și lapidar exprimată în primul titlu, care a determinat geneza operei: « (...) de mult timp, cu mult înainte de 1939, era clar și evident pentru mine că sîrmele ghimpate ale adevăratului front de luptă pentru evoluția lumii în etapa actuală, nu delimitează strict geografic popoarele între ele (...) și că, în Germania, ele se aflau și se află încă și astăzi între democrație și fascism sau neofascism, între pace și război. În Polonia noi trebuie — ca și voi în Germania — să desăvîrșim o muncă uriașă pentru educația națiunii. De cinci ani forțele progresului în țara noastră efectuează o muncă extrem de dificilă și laborioasă nu numai pentru a transforma formele orînduirii, economiei și societății, ci și pentru a transforma modul de gîndire al maselor largi populare. Istoria și vechile raporturi sociale au acumulat în conștiința și, în particular, în substratul emoțional, atîtea reziduri, șocuri, aprehensiuni și false judecăți, încît se poate vorbi deschis de necesitatea unei zguduirii intelectuale în spiritul unui internaționalism sincer, bazat pe un adevărat patriotism popular, eliberat de isteria șovină. Și această schimbare este în curs de a se realiza, clasa muncitoare și intelectualii progresiști fiind principalii ei promotori. Tocmai datorită acestui proces, acestei evoluții istorice s-a născut piesa mea *Nemții*, deoarece chestiunea atitudinii noastre față de germani este, în societatea noastră, unul din criteriile gîndirii și sentimentelor noastre colective. *Familia Sonnenbruch* nu e numai o piesă de teatru, mai mult sau mai puțin bună, ci totodată, conform concepției și intențiilor mele, un act politic și moral, o încercare din partea Poloniei de a trece peste fumul dens și lipicios al amintirilor privind realitățile ocupației hitleriste »¹.

Pentru a ilustra această idee, Kruczkowski prezintă în *Nemții* conflictul moral existent în interiorul unei familii de intelectuali din Germania în timpul războiului. Piesa cuprinde o problematică diversă, aproape fiecare personaj întrupînd un tip social, cu trăsături psihologice și concepții bine definite. Aceasta dă posibilitatea acțiunii să se desfășoare pe mai multe registre, vădînd bogăția conflictelor. În acest sens și aparițiile epizodice, abundente cu osebire în primul act, prilejuiesc autorului mici studii psihologice, creionate cu îndemînare, printr-o aspră economie verbală, dialogurile fiind scurte, însă permițînd, cu mijloace scenice reduse, exteriorizarea unui bogat fond sufletec. Este cazul unor personaje ca Juryś, Marika, Doamna Soerensen, Fanchette, Schultz etc., care alcătuiesc ambianța umană în care acționează protagoniștii.

Figura centrală, în jurul căreia gravitează întreaga acțiune, de la care pornesc toate fibrele structurii compoziționale ale dramei, este profesorul Sonnenbruch, tip care reprezintă o bună parte a intelectualității germane din timpul războiului. Avînd un fond moral cîstit și pornind de la principiul că « omul reprezintă valoarea cea mai înaltă », el nu poate fi de acord cu atrocitățile săvîrșite de compatrioții săi în ținuturile cucerite. Anxietățile și căutările personajului nu converg însă spre acțiune, își pierde treptat din intensitate datorită singularizării sale voite. Refuză contactul cu savanții străini, cu care înainte de război întreținea relații științifice, deoarece « i-ar fi rușine să-i privească în ochi ». Este un « german cîstit », care nu vrea să aibă nimic comun cu ceea ce Berta, soția lui, care împărtășește ideile fasciste, numește « soarta poporului german ». Preocuparea de căpetenie a profesorului

¹ Vezi Z. JAKUBOWSKI, *op. cit.*, p. 33.